

Fra Frihedens Slagmarker

– omtale og præsentation af ny bog om globalisering og bæredygtighed

Læst, præsenteret og omtalt af Bjarne Laustsen, Øko-net

Jørgen Steen Niensens bog "Fra frihedens slagmarker" er en bog som bør være obligatorisk læsning for alle, der ønsker at opnå en forståelse af nutidens globale udvikling og dens udfordringer til den bæredygtige udvikling af vores samfund.

Bogens titel udspringer af det skift i tidsånd, som er sket siden den kolde krigs ophør. Markedet og den globaliserede kapitalisme er i dag den dominerende logik i globaliseringen. Dette har ifølge Jørgen Steen Nielsen (JSN) betydet at: Det frisatte individ er kommet i centrum. Vi oplever alle et pres for at definere vores eget liv og for at skulle træffe valg på et stadigt større marked for livsform, karriere og forbrug. Denne frihed har betydet, at det ikke længere ligger i tidsånden at tale om hvordan verden – samfundet bør være. Som han skriver:

"Når man som individ er dømt til frihed, er det svært at håndtere, når nogen alligevel postulerer grænser eller forsøger at påtønde en et uoverskueligt ansvar for det kollektive, for Den Tredje Verden, for miljøet".

Jørgen Steen Nielsen ser to farlige tendenser i det danske samfund som følge af denne frisættelse. Dels en passivisering af de kritiske intellektuelle, som ikke længere vover at tale imod den herskende diskurs. Og dels en højrenational selvtilstrækkelighedsbølge, som har grobund i de lag af befolkningen, som føler sig truet af globaliseringen. Dem der, som forfatteren skriver, *"forsøger at finde tryghed i nostalgiske og verdensfjerne forestillinger om et selvberørende og selvtilstrækkeligt nationalt rum, der kan beskytte mod truslerne fra andre kulturer, fra den globaliserede konkurrences pres, fra kravene om stedse voksende personlig kompetence og fra den hæsblæsende modernitet, der skyller ind over os og ligner alle normers og fællessværdiers opløsning".*

Men vi kan ikke flygte fra globaliseringens konsekvenser, for de skyller ind over os. Kinesere, indere og andre overtager vores job, sidder på væksten, bliver sandsynligvis nogle af de dominerende økonomiske magtcentre i fremtiden. Samtidig synker andre ulande, især i Afrika, tilsyneladende ned i endnu mere underudvikling, nød og armod. Begge dele udgør udfordringer imod den globale stabilitet og bæredygtighed.

Derfor har JSN ønsket at foretage en rejse til frihedens slagmarker, der hvor kampen om friheden kommer til fuld udfoldelse. JSN har villet se, hvortil det faktisk er kommet. Hvad er der sket i de tre lande Kina, Indien og Kenya med hensyn til den

økonomiske vækst, med velfærden, med miljøet og ligheden? Og indirekte også hvad vil dette have af konsekvenser for os? Derved vil han prøve at få læserne til at reflektere over, hvad det kommer til at betyde for bæredygtigheden i den nuværende globale udvikling.

De tre lande er valgt, fordi det er lande med vidt forskellige forudsætninger og derfor også meget forskellige udviklingsmuligheder. Dette er en af bogens styrker, idet det herigennem bliver muligt at give et meget nuanceret billede af udviklingsprocesserne i de samfund, som vi ofte betragter under et som ulande. Men også og især fordi det giver læserne en mulighed for at få et indblik i, hvem der har mulighed for at blive vindere og tabere i forbindelse med de forskydninger af de globale økonomiske og sociale magtforhold, der for tiden finder sted.

KINA

Det Kina, som JSN oplever, er et samfund i kolossal udvikling. Hvor hovedindtrykket er kolossalt høje økonomiske vækstrater i industrisektoren, der er koncentreret omkring en række storbyer. Denne industrisektor producerer efterhånden mange af de forbrugsvarer, vi køber i Danmark. I disse storbyer er der nu opstået en privilegeret samfundsgruppe på ca. 200 millioner forbrugere med en meget materialistisk indstilling og vestligt orienteret livsstil. Disse mennesker lever i byer, der meget ligner de vestlige storbyer.

Uden for disse storbyer findes landområder, hvor størsteparten af Kinas befolkning lever og ernærer sig gennem et relativt ineffektivt landbrug, som ikke kan finde beskæftigelse til alle der bor der. De unge må derfor søge til storbyerne for at få beskæftigelse. Denne gruppe udgør dermed en stor arbejdskraftreserve for storbyernes økonomi. Denne økonomi drives efter helt kapitalistiske principper, endda i den helt rå uregulerede form. De unge, som søger fra landet til byerne, er reelt ikke beskyttet af retigheder og må derfor acceptere arbejdsbetingelser og lønforhold, som for os forekommer umenneskelige. Bogens beskrivelse af disse forhold er meget rystende, og de er gode til at sætte tingene lidt i relief, når vi står og overvejer køb af billige kinesiske produkter. Man får en bedre forståelse af, hvorfor kinesiske varer er så billige og hvem der tjener på dem.

Det forhold, at den kinesiske stat har tilladt og aktivt arbejder for en kapitalistisk markedssektor i økonomien, betyder ikke at det kommunistiske parti, som kontrollerer staten, har åbnet op for demokrati. Staten styrer stadig samfundet tæt og er meget

centralistisk. I forhold til normal vestlig tænkemåde udgør dette et paradoks. Men på mange måder synes bogen at underbygge nødvendigheden af denne centralstyring, hvis det kinesiske samfund skal kunne fortsætte med at hænge sammen. Alternativet synes at være kaos med helt uoverskuelige konsekvenser.

Udviklingen i det kinesiske samfund udgør på mange områder en trussel imod bæredygtigheden.

De hurtigt voksende aktiviteter i den kinesiske økonomi medfører meget store miljøproblemer i form af forurening og nedslidning af det naturlige miljø. Men især betyder industriens og storbyernes behov for råvarer og energi, samt den voksende forbrugerklasses behov for forbrugsvarer, at det globale pres på verdens naturressourcer vokser alarmerende. Vi har allerede oplevet noget af dette voksende pres i form af prisstigninger på olie og stål. Der er ingen tvivl om, at Kinas og Indiens samt andre landes pres for at få adgang til naturressourcer vil medføre øgede konflikter, samt bringe tidspunktet for udtømmelse nærmere. Det globale økologiske fodspor vokser, så det nu overstiger klodens kapacitet. Denne proces vil fortsætte, og da vi kun har en klode, kommer vi uvilkårligt til at stå i den situation, hvor vi har valget mellem at forhandle os frem til internationale aftaler om, hvordan vi fordeler adgangen til brug af naturressourcer, eller om der skal være konflikter og kamp om denne adgang. Konflikter, der vil have uoverskuelige konsekvenser for bæredygtigheden.

INDIEN

Indien minder på mange måder om Kina: Stor økonomisk vækst, fremvoksende kaotiske storbyer, store økonomiske og sociale skel mellem en fremvoksende forbrugermiddelklasse og en stor fattig underklasse.

Men til forskel fra Kina bygger Indien på en demokratisk tradition, som indebærer mindre statsstyring og mindre centralisme, men også et relativt ineffektivt bureaukrati, som ikke er i stand til at understøtte den økonomiske udvikling i tilstrækkeligt omfang.

Bogen beskriver, hvordan den økonomiske udvikling i Indien medfører en række meget store miljøproblemer, hvoraf især manglen på adgang til vandressourcer udgør et stort problem. Bogen beskriver også en række initiativer fra ngo'ere og privatpersoner til at løse disse miljøproblemer og generelle udviklingsproblemer for de fattigere grupper i landet.

Disse initiativer muliggøres af den demokratiske tradition. På baggrund af denne tradition og disse initiativer synes JSN at være mere optimistisk med hensyn til

udviklingsmulighederne i Indien, end han er med hensyn til Kina.

KENYA

I Kenya finder JSN et samfund med meget lave vækstrater og hvor udviklingen på en række områder synes at være gået i stå. Et samfund, der på mange områder er tabt i forhold til globaliseringsudviklingen. Et samfund, hvor mange mennesker lever i stor fattigdom med mange sociale og økonomiske problemer. Men også et samfund, som han finder er båret af større medmenneskelig livsglæde, end han har fundet i Indien og Kina.

Han beskriver også et land, som er utrolig flot og rigt på naturværdier.

I det sidste kapitel konkluderer JSN at *“sandheden om vores livsform er for ubehagelig. Sagt så koncentreret som muligt: Den vestlige livsform – den markedsbaserede, kapitalistiske vækstøkonomi – triumferer, dominerer og forfører kloden rundt, samtidig med at den trækker samme klode mod sammenbrud”*.

Det ubehagelige er, at vores livsform kun er for de få. Hvis den skal udbredes til hele verden, vil det ikke kunne lade sig gøre, fordi:

“Det økologiske system, herunder den globale klimabalance, kan ikke bære det.

Der vil ikke være ressourcer – rent vand, energiråstoffer, mineraler, skov, frugtbar jord og biologisk mangfoldighed – nok til, at også de, der kommer efter os, kan få opfyldt basale behov.

Det første og andet punkt i forening vil uvægerligt lede til internationale konflikter, folkevandringer og trusler mod den globale stabilitet”.

Det ubehagelige er derfor, at vi, hvis vi vil undgå dette må der arbejdes for en global omfordeling. For, demokratiske tilstande globalt set. En tilstand, hvor ingen har magten til at berige sig på andres bekostning, endsige på bekostning af fremtidige generationer. Dette vil tilsyneladende være en bombe under vores trygge, vestlige velfærds- og forbrugssamfund. I hvert fald ikke noget der er med i kommissoriet for den danske velfærdskommission.

Men JSN er dog optimist med hensyn til, at vi også på et tidspunkt vil være i stand til at se denne ubehagelige sandhed i øjnene og handle derefter.

FAKTA

Fra frihedens slagmarker i Kina, Indien og Afrika
Af Jørgen Steen Nielsen
Informations Forlag, 2004
464 sider, kr. 298,-

Læs mere om bogen på:

http://www.informationsforlag.dk/view_product.php?product=87-7514-095-0

